

SEGMENTACIJA STAVOVA MLADIH U POLJOPRIVREDI REPUBLIKE HRVATSKE

Dumančić, Antonio

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:244333>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Antonio Dumančić

Preddiplomski studij smjera Agroekonomika

**SEGMENTACIJA STAVOVA MLADIH U POLJOPRIVREDI REPUBLIKE
HRVATSKE**

Završni rad

Osijek, 2015.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Antonio Dumančić

Preddiplomski studij smjera Agroekonomika

**SEGMENTACIJA STAVOVA MLADIH U POLJOPRIVREDI REPUBLIKE
HRVATSKE**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. prof.dr.sc. Krunoslav Zmaić, predsjednik
2. doc.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
3. prof.dr.sc. Ružica Lončarić, član

Osijek, 2015.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Poljoprivredni sektor.....	2
2.1. Struktura poljoprivrednih površina u Republici Hrvatskoj	2
2.2. Značenje poljoprivrede.....	3
2.2.1. Bruto domaći proizvod.....	3
2.2.2. Indikatori zaposlenosti.....	4
2.2.3. Vanjsko trgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.....	4
2.2.4. Poljoprivredna proizvodnja.....	5
3. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva.....	6
3.1. Uloga i značaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.....	7
3.2. Važnost obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.....	7
3.3. Struktura poljoprivrednih gospodarstava.....	7
4. Dobna, spolna i obrazovna struktura poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj.....	9
4.1. Dobna i spolna struktura.....	9
4.2. Obrazovna struktura.....	11
5. Mladi u poljoprivredi.....	13
5.1. Trenutno stanje.....	13
5.2. Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika.....	14
5.3. Istraživanje.....	15
5.4. Rezultati i rasprava.....	16
5.5. Istraživanja „Društveno-ekonomske promjene u poljoprivredi i selu Dalmacije“ ..	20
5.6. Završno razmatranje istraživanja.....	21
6. Strategija razvoja hrvatske poljoprivrede.....	22
6.1. Program ruralnog razvoja 2014.-2020.....	23
6.2. Mogućnosti za hrvatske poljoprivrednike.....	23
7. Zaključak.....	25
8. Popis literature.....	26
9. Sažetak.....	27
10. Summary.....	27
11. Popis tablica.....	28
12. Popis grafikona.....	28
Temeljna dokumentacijska kartica	

1. Uvod

Zadatak i cilj ovog završnog rada je prikazati razvoj poljoprivrede kao jedne od najvažnijih grana gospodarstva, njezin utjecaj na cjelokupan razvoj Republike Hrvatske, problematiku i značaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj. Kroz anketu koja se provodi na određenom broju ispitanika definirat ćemo kakav je stav mladih o poljoprivredi, koliko mladih se bavi poljoprivredom, njihovu dobnu i spolnu strukturu, zašto se bave/ne bave poljoprivredom te prikazati buduću strategiju i planove za unaprijeđenje poljoprivrede u Republici Hrvatskoj.

Poljoprivreda je u Republici Hrvatskoj u zadnjih 15 do 20 godina u stagnaciji, a tu činjenicu dodatno potvrđuje podatak da trenutno više uvozimo nego izvozimo, pa je tako uvoz u 2013. godini iznosio 2,790 mil. USD, da bi se u 2014. godini povećao za 10% i iznosi 3,056 mil. USD. Takav negativan trend i stanje u kojem se nalazi Republika Hrvatska pa tako i poljoprivreda uzrokuje to da sve više mladih ljudi odlazi iz Hrvatske u inozemstvo „trbuhom za kruhom“ pa se postavlja pitanje: kakav je stav mladih ljudi u Republici Hrvatskoj o poljoprivredi? Koliko se mladih ljudi bavi ili želi baviti poljoprivredom?

Poljoprivreda je jedna od najstarijih grana gospodarske djelatnosti koja se sastoji od uzgoja korisnih biljaka i životinja, te prerade i prometa vlastitom aktivnošću proizvedenih biljnih i životinjskih proizvoda. Važna je komponenta hrvatskog gospodarstva jer znatno pridonosi proizvodnji, preradi, trgovini i zaposlenosti. Glavna funkcija poljoprivrede je stvaranje novih vrijednosti i zapošljavanje stanovništva.

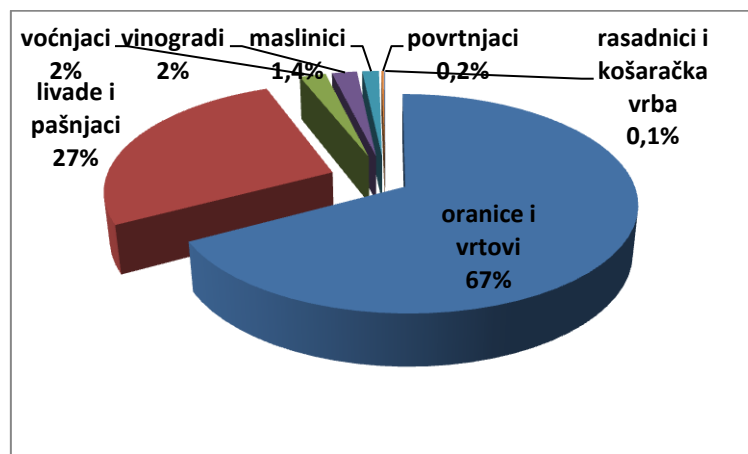
Povijest poljoprivrede započinje prije deset tisuća godina kada su prvi ratari počeli uzgajati usjeve i životinje za svoju prehranu. Prije toga su se nomadski lovci - skupljači plodova hranili bobicama, biljkama i divljim zvijerima na koje su nailazili na svojim putovanjima. Međutim, pojavom obrade zemljišta ljudi su mogli proizvesti potrebnu količinu hrane i trajno se naseliti na jednom mjestu i tako su se počele razvijati najstarije svjetske civilizacije u Mezopotamiji, Egiptu, Indiji i Kini. Metode obrađivanja zemljišta razvijale su se polako dok je u 18. stoljeću takozvana agrarna revolucija dovela do radikalnih promjena. Tada se zemlja počela obrađivati strojevima i prehranjivati sve veći broj ljudi.

2. Poljoprivredni sektor

Poljoprivreda je bila još na početku 20. stoljeća najznačajnija privredna djelatnost Hrvatske. Iako se proizvodnja u njoj konstantno povećavala tijekom 20. stoljeća, njezino je značenje za gospodarstvo Hrvatske bivalo sve manje. Poljoprivreda danas pridonosi sa relativno malim postotkom bruto domaćeg proizvoda, te je ona još uvijek značajni čimbenik blagostanja ruralnih područja Hrvatske (koja zauzimaju oko 75% teritorija Hrvatske i na kojima živi oko 45% svih njezinih stanovnika), posebno u Slavoniji. Zato je potrebno sagledati ne samo dugoročne tendencije u razvitku poljoprivredne proizvodnje, već i nesavladane zapreke, koje će u 21. stoljeću otežavati put prema prosperitetu, ne samo poljoprivrede, već i cjelokupnog hrvatskog gospodarstva.¹

2.1. Struktura poljoprivrednih površina u Republici Hrvatskoj

Ukupne poljoprivredne površine Republike Hrvatske iznose 3,21 mil. ha, od čega je 2,02 mil. ha obradivih površina, 1,47 mil. ha oranica i vrtova, 71.000 ha vinograda, 70.000 ha voćnjaka, 413.000 ha livada i 1,16 mil. ha pašnjaka. Osnovne su grupe kultura na oranicama i vrtovima: žitarice (905.000 ha), industrijsko bilje (95.000 ha), povrće (140.000 ha), i krmno bilje (172.000 ha).

Graf 1. Poljoprivredne površine po kategorijama korištenja

Izvor: www.dzs.hr

¹Dostupno na url: https://www.efri.uniri.hr/sites/efri.hr/files/cr-collections/2/vladimir_stipetic-1360931452.pdf

2.1. Značenje poljoprivrede

„Analitičari i teoretičari gospodarskog rasta i razvoja već su poodavno uočili i objasnili pojavu da je rast proizvodnje nužno povezan s mijenjanjem njezine strukture. Posljedica tih promjena, osobito na nižim i srednjim razinama privredne razvijenosti, jest zaostajanje poljoprivrednog sektora. Primarni uzrok tomu valja tražiti u promjenama u strukturi potrošnje. Naime dohodovna elastičnost potražnje za prehrambenim proizvodima (na koje otpada 9/10 poljoprivredne proizvodnje u svijetu) kontinuirano se smanjuje s porastom dohotka i tendira ka nuli.

Potvrđuje li primjer hrvatskog gospodarstva to opće pravilo? Odgovor treba potražiti, dakako, u egzaktnim pokazateljima značenja poljoprivrede. “ (Družić, 2003., str.291)

- a) udio aktivnih poljoprivrednika u ukupnoj radnoj snazi (ili zastupljenost poljoprivrednog u ukupnom stanovništvu)
- b) doprinos poljoprivrede u formiranju BDP-a (ili narodnog dohotka)
- c) zastupljenost poljoprivrednih proizvoda u vanjskotrgovinskoj razmjeni

Značenje poljoprivrede sagledano je i analizirano kroz najvažnije statističke pokazatelje makroekonomskih indikatora.

2.1.1. Bruto domaći proizvod

Prema zadnjim podacima Godišnjeg izvješća o stanju poljoprivrede, gospodarstvo Republike Hrvatske u 2013. godini bilježi daljnji pad bruto domaćeg proizvoda i rast nezaposlenosti. Ovi negativni trendovi bilježe se i u poljoprivredi.

Poljoprivredna djelatnost u 2013. godini bilježi pad bruto dodane vrijednosti od 3,2 % te pad broja zaposlenih od 10,7 %, međutim zaustavljen je pad realnog dohotka poljoprivredne djelatnosti kojeg smo bilježili od 2009. godine.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, poljoprivredna djelatnost je u 2013. godini ostvarila vrijednost proizvodnje u iznosu od 19,2 milijarde kuna, što je u odnosu na 2012. godinu smanjenje vrijednosti proizvodnje za 8,1 %. Međufazna potrošnja u 2013. godini iznosi 10,7 milijarda kuna, što je promatrano u odnosu na 2012. godinu smanjenje vrijednosti međufazne potrošnje za 11,7 %. Izraženiji pad vrijednosti međufazne potrošnje od pada

vrijednosti proizvodnje ublažio je pad bruto dodane vrijednosti poljoprivrede. Bruto dodana vrijednost poljoprivredne djelatnosti u 2013. godini iznosi 8,5 milijardi kuna, što je u odnosu na 2012. godinu manja vrijednost za 3,2 %.²

Graf 2. Realna stopa rasta BDP-a

Izvor: <http://www.mingo.hr/page/rh-osnovni-pokazatelji>

2.1.2. Indikatori zaposlenosti

U 2013. godini u Republici Hrvatskoj bilo je zaposleno 1 364 298 osoba, dok je prosječna stopa nezaposlenosti iznosila 20,2 %. U djelatnosti poljoprivrede u Republici Hrvatskoj u 2013. godini bilo je zaposleno 43 870 osoba, što u ukupnom broju zaposlenih čini udio od 3,2 %. U odnosu prema 2012. godini, zaposlenost u poljoprivredi je manja za 10,7 %.

2.1.3. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

U 2014. godini uvezeno je poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u vrijednosti od 3 milijardi USD te u ukupnom uvozu u RH sudjeluje sa 13%. U odnosu na prethodnu godinu vrijednosno je uvoz povećan za 10%. Izvozom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ostvareno je 1,7 milijardi USD te izvoz hrane u ukupnom izvozu RH ima udio od 13%. U odnosu na prethodnu 2013. godinu vrijednost izvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda povećan je za 11%.³

²Dostupno na url: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>

³Dostupno na url: http://www.hgk.hr/djelatnost/gosp_poljoprivredaprehrana/vanjskotrgovinska-razmjena-poljoprivrednih-i-prehrambenih-proizvoda-2

Tablica 1. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda po godinama

GODINA	IZVOZ mil. USD	UVOZ mil. USD	RAZLIKA mil. USD
2010.	1.355	2.168	-813
2011.	1.560	2.592	-1.032
2012.	1.593	2.541	-949
2013.	1.567	2.790	-1.223
2014.	1.735	3.056	-1.321
Indeks			
2013./2012.	98	110	129
2014./2013.	111	110	108

Izvor: <http://www.dzs.hr>

2.1.4. Poljoprivredna proizvodnja

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2013. godini fizički obujam poljoprivredne bruto proizvodnje promatrano u odnosu na 2012. godinu bilježi rast od 5,2 %. Na povećanje fizičkog obujma poljoprivredne proizvodnje utjecao je rast biljne proizvodnje, i to za 17,5 %, dok je stočarska proizvodnja pala za 9,4 %. U ukupnoj bruto proizvodnji u 2013. godini biljna proizvodnja sudjeluje sa 60,6 %, a stočarska proizvodnja s 39,4 %. Vrijednost otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2013. godini iznosila je 7,6 milijarda kuna, od čega je vrijednost prodaje iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata iznosila 4,3 milijarde kuna, a vrijednost otkupa od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava iznosila je 3,3 milijarde kuna. U 2013. godini, u usporedbi s 2012. godinom, vrijednost otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda smanjena je za 4,0 %, pri čemu je vrijednost otkupa smanjena za 8,9 %, a vrijednost prodaje neznatno povećana za 0,05 %. U strukturi vrijednosti otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2013. godini žitarice su sudjelovale s 19,7 %, sirovo kravlje mlijeko s 15,7 %, žive svinje s 14,5 %, živa goveda s 10,8 %, uljano sjemenje i plodovi s 9,4 %, vino s 6,4 %, živa perad s 6,3 %, kokošja jaja s 4 %, šećerna repa i sjemenje šećerne repe s 3,7 %, ostalo povrće svježe ili rashlađeno s 2,8 %, ostalo voće, orasi i slično koštuničavo voće s 1,3 % te neprerađeni duhan s 1,1 %. Ostali proizvodi čine 4,3 % ukupne vrijednosti otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2013.⁴

⁴Dostupno na url: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>

3. Obiteljska poljoprivredna gospodarstava

Po zakonskoj definiciji obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (u daljnjem tekstu OPG) je samostalna gospodarska i socijalna jedinica koju čine punoljetni članovi zajedničkoga kućanstva, a temelji se ili na vlasništvu i uporabi proizvodnih resursa u obavljanju poljoprivredne djelatnosti ili samo na uporabi proizvodnih resursa u obavljanju poljoprivredne djelatnosti. Treba imati na umu da je OPG namijenjeno obiteljskom poslovanju u poljoprivredi.⁵

Što je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) u Hrvatskoj?

„Domaćinstvo u kojem živi stariji bračni par, nositelj proizvodnje je muškarac od oko 60 godina, sa završenom osnovnom školom. Gospodarstvo se bavi mješanom proizvodnjom, pretežno biljnom, na površini nešto većoj od 5 ha. Godišnje ostvari oko 14.000 kn potpore, a ukupna vrijednost proizvodnje kreće se oko 75.000 kn/god.“ (Horvat, 2014., HND)

Tri su bitna konstitutivna elementa obiteljskog gospodarstva:

- Domaćinstvo, kao obiteljska ili druga zajednica osoba koje zajedno stanuju i zajednički troše prihode za podmirenje osnovnih životnih potreba.
- Posjed- imovina, vlasništvo nad zemljištem i drugim sredstvima za proizvodnju.
- Gospodarstvo, kao proizvodna jedinica koja se na jednoj strani sastoji od posjeda (zemljišta i drugih sredstava za proizvodnju) i, na drugoj, radne snage domaćinstva koja je angažirana u proizvodnji.

U svom elementarnom obliku, obiteljsko gospodarstvo je sastavljeno od domaćinstva koje svojom radnom snagom obrađuje svoj posjed. U tom odnosu realizira se gospodarstvo, a proizvodnja koja iz toga odnosa proizlazi vraća se u domaćinstvo za podmirenje njegovih prehrambenih potreba. (Defillipis, 1993.)

---

⁵Dostupno na url: <http://www.zakon.hr/z/232/Zakon-o-poljoprivredi>

3.1. Uloga i značaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Samo po sebi u tekstu nameće se pitanje: zašto su važna obiteljska poljoprivredna gospodarstva? Koji je njihov značaj u razvoju poljoprivrede?

Stoga, evo nekih bitnih značajki koje daju odgovor na postavljena pitanja:

- Obiteljska i mala gospodarstva neodvojivo su povezana s prehrambenom sigurnosti na svjetskoj razini.
- Obiteljsko gospodarstvo štiti i čuva tradicionalne prehrambene proizvode dok istovremeno doprinosi balansiranoj prehrani i svjetskoj bioraznolikosti kao i održivoj upotrebi prirodnih resursa.
- Obiteljska gospodarstva predstavljaju priliku za jačanje lokalnih ekonomija, uz provođenje posebnih politika usmjerenih na socijalnu zaštitu i dobrobit zajednica.⁶

3.2. Važnost obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

„Obiteljska poljoprivredna gospodarstva su ključna za globalnu sigurnost hrane i očuvanja prirodnih resursa.“ (FAO- iz govora generalnog direktora José Graziano da Silve).

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva važna su jer:

- pozitivno utječu na ukupnu prehrambenu sigurnost
- čuvaju poljoprivrednu bioraznolikost i održivost prirodnih resursa
- čuvaju ruralni prostor
- jačaju lokalnu ekonomiju
- zapošljavaju ljude.⁷

3.3. Struktura poljoprivrednih gospodarstava

Prema podacima istraživanja o strukturi poljoprivrednih gospodarstava (u daljnjem tekstu: PG) koje je u 2010. godini proveo DZS, poljoprivredna proizvodnja u Republici Hrvatskoj odvijala se na ukupno **233.280 PG-a** koja su obrađivala 1.313 tisuća ha poljoprivrednog zemljišta. Prema organizacijskom obliku, od ukupnog broja PG-a 99 % ili njih 231.070 djeluje kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, dok svega 1 % ili 2.210 PG-a djeluje kao pravna osoba.

---

⁶Dostupno na url: <http://www.ekomreza.org/tag/opg/657>

⁷Dostupno na url: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/IYFF/Budu%C4%87nost%20hrvatskih%20obiteljskih%>

Tablica 2. Poljoprivredna gospodarstva, stanje 1.lipnja 2010.

	<i>Korištena poljoprivredna površina, tis. ha</i> <i>Utilised agricultural area, '000 ha</i>	<i>Broj poljoprivrednih gospodarstava</i> <i>Number of agricultural holdings</i>	
<i>Poljoprivredna gospodarstva</i>	1 313	232 328	<i>Agricultural holdings</i>
<i>Obiteljska poljoprivredna gospodarstva</i>	1 103	230 173	<i>Private family farms</i>
<i>Poslovni subjekti</i>	210	2 155	<i>Business entities</i>

Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/01-01-20_01_2010.htm

U 2010. godini poljoprivredna aktivnost odvijala se i na 141.403 malih PG-a koja su ukupno koristila 14.517 ha poljoprivrednog zemljišta. Malo poljoprivredno gospodarstvo jest svako obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo koje koristi manje od 0,4 ha poljoprivrednog zemljišta, ima manje od 0,5 stočnih jedinica (uvjetnih grla stoke) i proizvodi pretežno za vlastite potrebe.

Prema podacima istraživanja o strukturi poljoprivrednih gospodarstava u 2010. godini jedno poljoprivredno gospodarstvo u Republici Hrvatskoj u prosjeku je:

- koristilo 5,6 ha poljoprivrednog zemljišta, što je u odnosu na 2007. godinu povećanje za 0,2 ha ili iskazano relativnim pokazateljima 4,5 %,
- koristilo 4,4 uvjetna grla, što je u odnosu na 2007. godinu smanjenje za 0,5 uvjetnih grla ili iskazano relativnim pokazateljima 10,2 %,
- ostvarilo vrijednost standardnog rezultata - Standardnog Outputa od 9.064,9 EUR što je u odnosu na 2007. godinu povećanje za 1.491,7 EUR ili iskazano relativnim pokazateljima 19,7 %,
- u svom radu koristilo 0,79 jedinica godišnjeg rada što je u odnosu na 2007. godinu smanjenje za 0,25 jedinica godišnjeg rada ili iskazano relativnim pokazateljima 24 %.⁸

⁸Dostupno na url: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf>

4. Dobna, spolna i obrazovna struktura poljoprivrednika u RH

Jedno od glavnih ograničenja obrazovne strukture seoskog poljoprivrednog stanovništva je i vrlo skromna ponuda obrazovanja za odrasle. To se osobito odnosi na radno aktivne poljoprivrednike, koji moraju biti spremni u svakome trenutku odgovoriti na nove izazove vezane za društveno-gospodarski razvoj seoskih područja. Odgovoriti na nove izazove znači što prije ovladati sve raznovrsnijim znanjima i vještinama, kako bi poljoprivrednici mogli povećati konkurentnost prvenstveno svojeg obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, a time i konkurentnost hrvatske poljoprivrede, posebice u ovo predpristupno vrijeme i izlazak na zahtjevno europsko tržište.⁹

4.1. Dobna i spolna struktura

Udio žena u strukturi stalno zaposlenih poljoprivrednih radnika u Hrvatskoj je 40,2%, što je veći udio nego u odgovarajućem EU prosjeku (37,5%). Međutim, udio žena upravitelja poljoprivrednih gospodarstava bio je niži u Hrvatskoj nego u cijeloj EU (20,9% u usporedbi s 23,2%). Od ukupnog broja nositelja poljoprivrednih gospodarstava, 9.600 nositelja je mlađe od 35 godina (4,1%), 86.440 je staro između 35 i 54 godina (37,1%) te je 137.240 nositelja starije od 54 godina (58,8%). Na 100 nositelja koji su stariji od 54 godine dolazi 7 koji su mlađi od 35 godina (Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.).

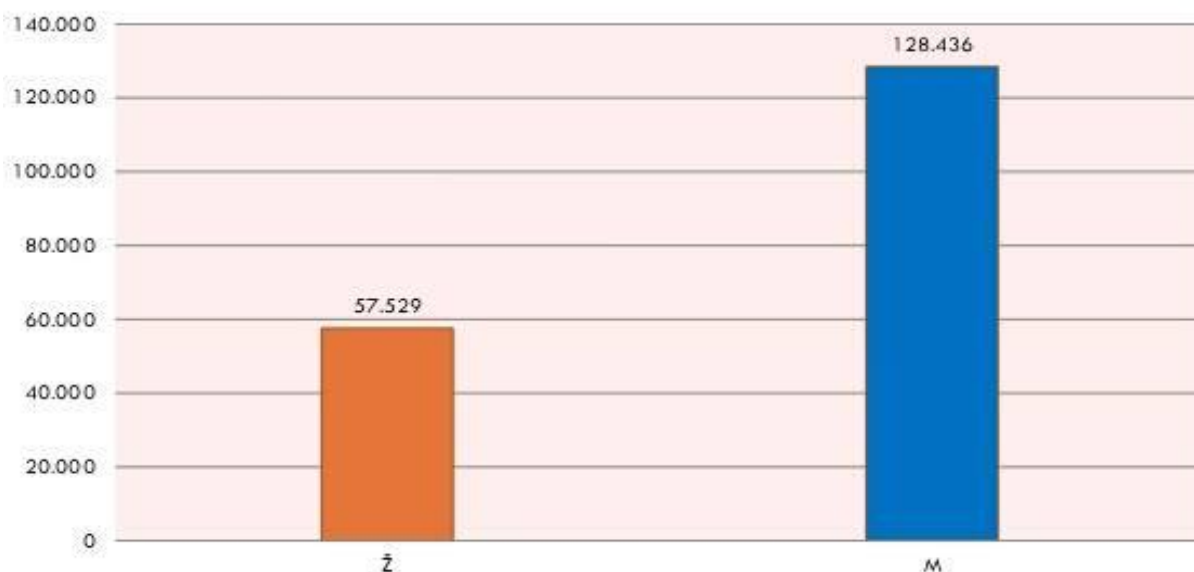
Prosječni podaci za Republiku Hrvatsku:

- prosječna dob vlasnika OPG-a: 59,8 godina
- broj mladih vlasnika do 35 godina: 8.356
- udio mladih do 35 godina: 4,5%
- udio žena vlasnica: 31%¹⁰

---

⁹Dostupno na url: file:///C:/Users/Toni/Downloads/OBRAZOVANJE_POLJOPRIVREDNIKA_KROZ_SPECIJALISTICKE_SEMINARE.pdf

¹⁰Dostupno na url: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/IYFF/Budu%C4%87nost%20hrvatskih%20obiTeljskih%20PGa.pdf>

Graf 3. Spolna struktura nositelja OPG-a

Izvor: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/IYFF/Budu%C4%87nost%20hrvatskih%20obiteljskih%20PGa.pdf>

Iz Grafa 3. vidljivo je da su muškarci u poljoprivredi Republike Hrvatske dvostruko više puta nositelji OPG-ova nego ženske osobe.

Graf 4. Dobne skupine i količina zemlje u obradi

Izvor: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/IYFF/Budu%C4%87nost%20hrvatskih%20obiteljskih%20PGa.pdf>

Podaci iz Grafa 4. pokazuju kako je najveći udio zemljišta u vlasništvu osoba starijih od 65 godina. Nakon njih slijede osobe od 45-49 godina, a najmanji udio zemljišta je u vlasništvu osoba od 35-39 godina što ukazuje na nepovoljnu dobnu strukturu.

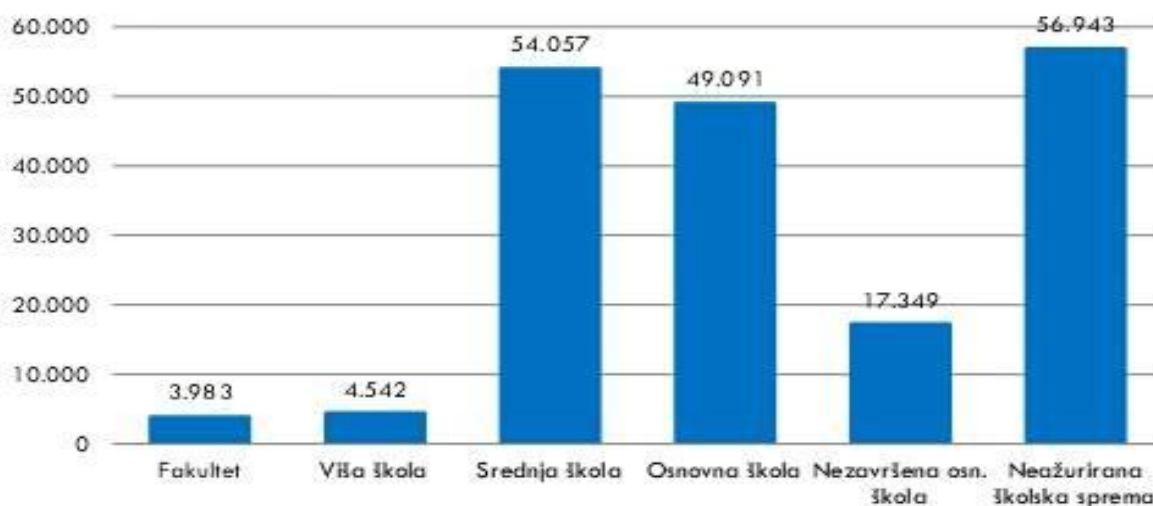
4.2. Obrazovna struktura

Danas se obrazovanje te cjeloživotno učenje smatraju temeljem moderne poljoprivredne proizvodnje, koja mora pratiti trendove razvoja industrije i održivog razvoja. S tim je ciljem neophodno poticati educiranje mladih, i njihovog kvalitetnog kadra u sektoru poljoprivrede, budući da se vlastita proizvodnja hrane i samodostatnost smatraju temeljem i prioritetom razvoja svakoga društva, a razvoj društva se temelji na mladima.

Veliku prepreku napretku poljoprivrede predstavlja činjenica da u RH samo 5% nositelja poljoprivrednih gospodarstava ima osnovno i puno poljoprivredno obrazovanje (*Izvor: EUROSTAT*).

Slaba obrazovanost poljoprivrednog stanovništva utječe i na slabu informatičku pismenost, uporabu novih tehnologija te razvoj inovacija.

Može se reći da u ruralnim područjima vlada deficit visokoobrazovanog stanovništva. Također, današnje društvo i dalje karakterizira marginalizacija¹¹ žena prilikom zapošljavanja, a osobito u ruralnim područjima, gdje se žene odlučuju za ostanak kod kuće i brigu o domaćinstvu. Srednjoškolsko obrazovanje ima najveći broj žena koje žive u ruralnom području (56,40%), a veliki broj nije se u mogućnosti dodatno obrazovati, iako za to postoji želja.¹²

Graf 5. Obrazovna struktura nositelja OPG-a

Izvor: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/IYFF/Budu%C4%87nost%20hrvatskih%20obiteljskih%20PGa.pdf>

¹¹ marginalizacija: marginalan je onaj koji je na rubu društva, koji nije važan, sporedan, nebitan.

¹² Dostupno na url: <http://www.agroklub.com/agropedija/ruralno-stanovnistvo-struktura-obrazovanje/>

Poljoprivredno obrazovanje u RH pruža se kroz formalne obrazovne ustanove na dvije razine: poljoprivredno obrazovanje u šest poljoprivrednih škola i oko 20 srednjih škola, te više i visoko kvalificirano obrazovanje putem stručnih predavanja na dva učilišta (u Križevcima i Požegi) i dva fakulteta (Sveučilište u Zagrebu i Sveučilište u Osijeku).

Pokazatelj stupnja poljoprivrednog obrazovanja na razini upravitelja poljoprivrednih gospodarstva pokazuju da 95% upravitelja nema nikakvo poljoprivredno obrazovanje, odnosno posjeduje samo praktično iskustvo. Uz postojeću razvijenu obrazovnu infrastrukturu prisutan je nedostatak programa neformalnog obrazovanja i stručnog usavršavanja.

5. Mladi u „poljoprivredi“

5.1. Trenutno stanje

Negativno stanje gospodarstva Republike Hrvatske i svih njegovih dijelova (poljoprivrede) koje već dugi niz godina prati Hrvatsku dovodi do velikog broja iseljavanja stanovništva iz vlastite domovine. Visoka stopa nezaposlenosti, niske plaće i loši životni uvjeti, sve su to razlozi zbog kojih iz dana u dan preko medija slušamo kako veliki val ljudi odlazi iz Hrvatske. Postavlja se pitanje: gdje je kraj iseljavanju? Do kada će stanovništvo odlaziti iz države tražeći bolje uvjete za život? Dodatni problem iseljavanju je i taj što se sve više mladih obrazovanih ljudi odlučuje za taj korak i napušta Hrvatsku.

Procjenjuje se da je Hrvatsku, tijekom posljednje dvije godine, napustilo više od 40.000 mladih. Za razliku od prethodnih valova iseljavanja, uglavnom je riječ o mladim obiteljima koje, zbog teške gospodarske situacije u zemlji, svoj boravak u inozemstvu smatraju trajnijim. Tek se manji dio vraća u Hrvatsku, nezadovoljni kvalitetom života u zapadnim zemljama ili nakon što u inozemstvu ne ispune svoja očekivanja. Nakon otvaranja njemačkog tržišta, za dvije godine se otvaraju i tržišta Velike Britanije, Austrije, Slovenije i Nizozemske, pa je procjena Europske komisije da će u sedam godina članstva u Europskoj uniji Hrvatsku napustiti između 166.000 i 217.000 radnika, što je ozbiljan problem hrvatske budućnosti jer se reflektira na gospodarsku stabilnost, mirovinski sustav, ali i porazno demografsko stanje zemlje.

Nezaposlenost među mladima je velika i iznosi više od 40% ukupne nezaposlene populacije u Hrvatskoj, a upravo poljoprivreda nudi niz mogućnosti za samozapošljavanje. Hrvatsko selo neće opstati ukoliko mladi ne ostanu živjeti na svojoj djedovini.

Upravo su mladi poljoprivrednici i poljoprivrednice most koji spaja našu bogatu baštinu, tradiciju i običaje naših predaka što uključuje i znanje o tradicionalnoj proizvodnji hrane, ali i našem identitetu s budućnošću jer od toga uzimaju ono dobro i ponovo ga, na suvremen i inovativan način, vraćaju u život.

Selo predstavlja širu prostornu i društvenu sredinu unutar koje mladost živi i zadovoljava svoje potrebe. Odnosi unutar i prema toj sredini značajni su za formiranje stavova i namjera mladosti.

Prema podacima iz 2014. u Hrvatskoj je registrirano oko 190 tisuća obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva (OPG), od kojih je oko 10% u posjedu mladih poljoprivrednika u dobi od 35-40 godina. Oni vjeruju da se može proizvoditi, raditi i živjeti u Hrvatskoj. Obrazovanje smatraju jednim od glavnih aduta za bavljenje poljoprivredom u budućnosti, pa je u skladu s tim osnovana udruga HUMP.

5.2. Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika

Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika (HUMP) osnovana je u cilju razvoja i promicanja mladog i inovativnog poljoprivrednog sektora diljem Republike Hrvatske te stvaranja boljih radnih i životnih uvjeta za mlade ljude koji se žele baviti poljoprivredom, kao i oni koji već obavljaju tu djelatnost.

Djelatnosti udruge su:

- stvaranje uvjeta za povećanje učešća mladih u poljoprivredi te pomoć pri upotrebi novih tehnologija
- stvaranje pozitivnog ozračja za poduzetništvo u poljoprivredi
- ostvarivanje i poticanje komunikacije i dijaloga između mladih poljoprivrednika, znanstvenika i regulatornih institucija u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji
- jačanje suradnje sa srodnim organizacijama u Hrvatskoj i izvan nje

Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika članica je CERYC-a (Srednjoeuropski centar ruralne mladeži) i članica Europskog vijeća mladih poljoprivrednika (CEJA).¹³

Kako bi potaknuli mlade poljoprivrednike na rad, u cilju rasta i razvoja poljoprivrede diljem Hrvatske, Ministarstvo poljoprivrede po drugi put raspisalo je natječaj za najboljeg/u mladog/u poljoprivrednika/cu. Naime, najbolji mladi poljoprivrednik ili pak poljoprivrednica imat će priliku boriti se za titulu najboljeg mladog poljoprivrednika EU te sudjelovati na Europskom kongresu mladih poljoprivrednika.

---

¹³Dostupno na url: <http://www.hump.hr/>

5.3. Istraživanje

Nakon srednjoškolskog obrazovanja slijedi veliki iskorak, tj. odluka. Što studirati? Određeni dio mladih među kojima je i autor ovog preddiplomskog rada odlučio se studirati poljoprivredu.

Da li poljoprivreda u Hrvatskoj ima budućnost i što mladi misle o tom istraženo je u anketi koja je anonimna. Empirijsko istraživanje provedeno je na određenom broju ispitanika među kolegama studentima i mladim poljoprivrednicima (u dobi do 35 godina). Koji su njihovi razlozi, kakva su njihova očekivanja i što misle o trenutnom stanju poljoprivrede prikazat će anketa.

PRIKAZ ANKETE

1. Dobna skupina ?

20-25 god   30-35 god   35-40 god

2. Spol ?

MUŠKO   ŽENSKO

3. Posjedujete li vi i vaši roditelji OPG ?

DA   NE

4. Planirate li se baviti poljoprivredom?

DA   NE   MOŽDA

5. Što smatrate osnovnim problemom hrvatske poljoprivrede?

a) agrarna politika   b) obrazovna i dobna stuktura poljopr.   c) posjedovna struktura

6. Koji su razlozi dobrog stanja u poljoprivredi prema Vašem mišljenju?

a) kvalitetni proizv. resursi   b) mogućnost razvoja različitih djelatnosti u ruralnom području
c) mogućnost izvoza kroz turizam   d) blizina regionalnih tržišnih centara

7. Razlog upisa na Poljoprivredni fakultet ?

a) nisam nigdje drugo mogao   b) posjedujem OPG   c) vlastit izbor (želim to studirati)

8. Kako ocjenjujete stanje hrvatske poljoprivrede u zadnjih 15 godina ?

1   2   3   4   5

9. Smatrate li da se premalo mladih danas zapravo bavi poljoprivredom ?

DA   NE   MOŽDA

10. Da li mali poljoprivredni proizvođači mogu opstati na tržištu u RH ?

DA   NE   NE ZNAM _____ (drugi odgovor)

5.4. Rezultati i rasprava

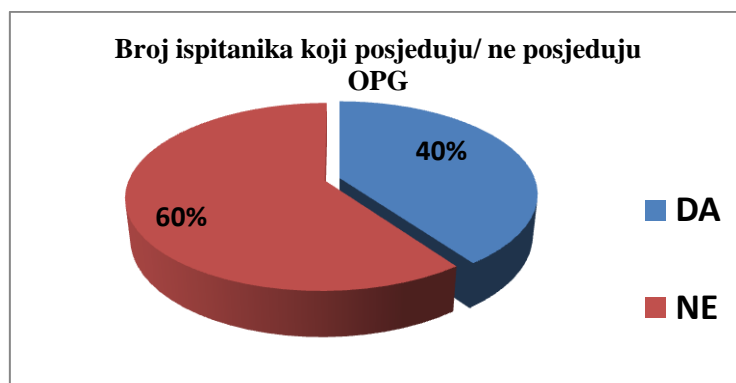
Rezultati istraživanja iz ankete o prosječnom broju godina bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom te o dobnoj i spolnoj strukturi prikazani su u tablici 3. za svaku skupinu polaznika ukupno.

Tablica 3. Dobna i spolna struktura polaznika ankete

Odrađeno anketa	Muškarci- <i>Male</i>	Žene- <i>Female</i>	Prosječan br. godina bavljenja poljopr. proizvodnjom
40	24	16	6

Izvor: anketa

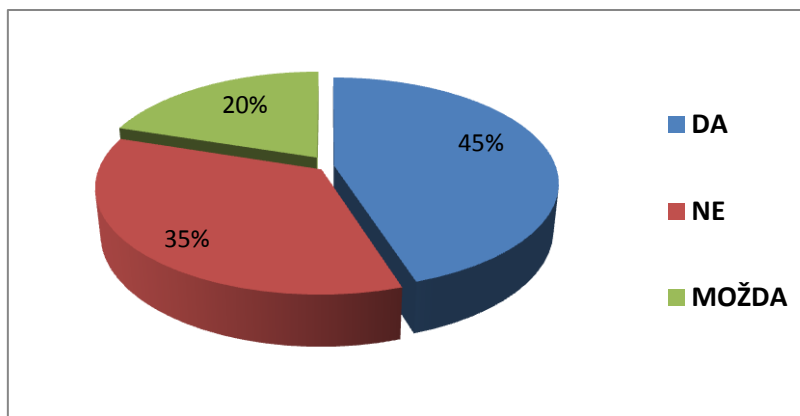
Jedan od temeljnih upita ankete bio je istražiti i saznati koliko polaznika zapravo obavlja poljoprivrednu djelatnost. Ukupan broj onih koji posjeduju OPG prikazan je na Grafu 6.

Graf 6. Ukupan broj ispitanika koji posjeduju/ne posjeduju OPG

Izvor: anketa

Iz Grafa 6. vidljiva je nepovoljna struktura onih koji se bave poljoprivrednom djelatnošću, ako uzmemo u obzir da veliki dio ispitanika studira na Poljoprivrednom fakultetu.

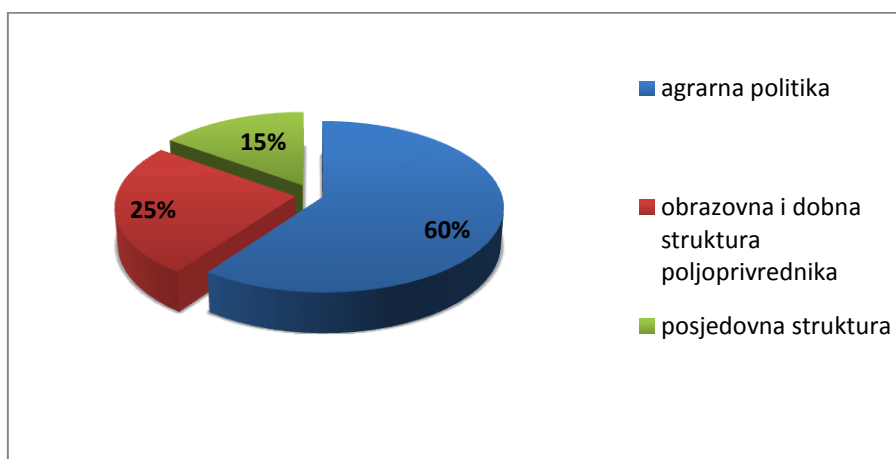

Graf 7. Broj ispitanika koji planiraju/ne planiraju baviti se poljoprivredom

Izvor: anketa

Iako se 60% ispitanika izjasnilo da ne posjeduje OPG, skoro 50% njih, točnije 45% u budućnosti odlučno je baviti se poljoprivredom, dok njih 35% smatra da nema budućnosti u poljoprivredi i ne misli se baviti poljoprivredom, 20% je neodlučno.

Budući da poljoprivreda vidljivo nije u najboljem položaju i da svakodnevno slušamo razloge zašto je stanje ovoliko loše, a da pritom svatko ima svoje razloge lošeg stanja, istražili smo koji su to najčešći problemi razvoja hrvatske poljoprivrede.

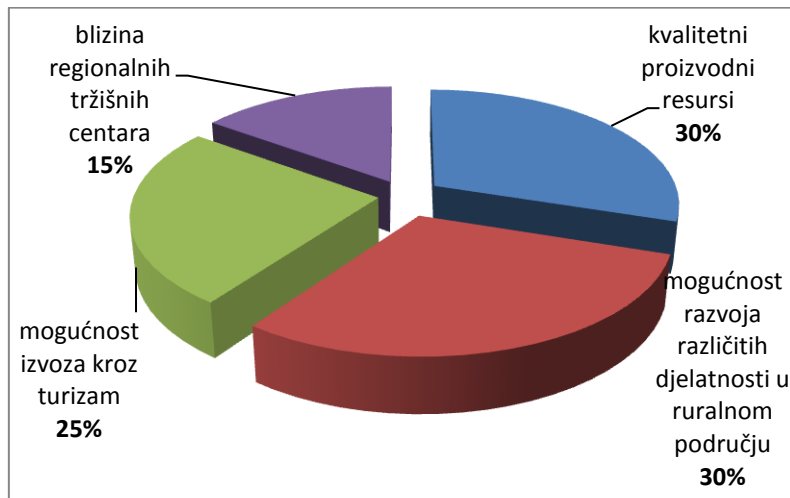

Graf 8. Razlozi lošeg stanja i osnovni problemi u poljoprivredi prema mišljenju ispitanika

Izvor: anketa

60% ispitanika kao glavni razlog lošeg stanja vidi agrarnu politiku, 25% njih izjašnjava se da je osnovni problem obrazovna i dobna struktura, dok mali dio (15%) smatra kao razlog posjedovnu strukturu.

Iako su u Grafu 8. prikazani razlozi lošeg stanja, postoji i manji dio onih koji su pronašli razloge dobrog stanja u poljoprivredi.

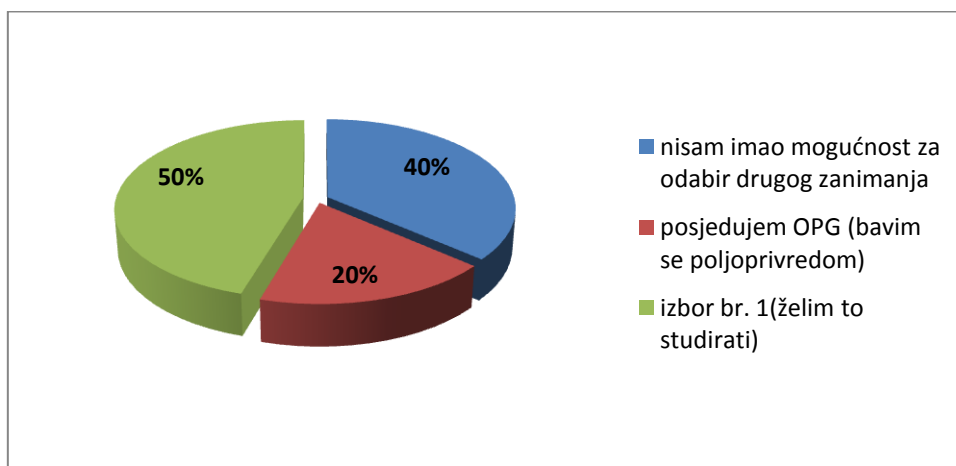

Graf 9. Razlozi *dobrog* stanja u poljoprivredi prema mišljenju ispitanika

Izvor: anketa

Prema njihovom mišljenju, glavni razlozi za uspješno bavljenje poljoprivredom i život u seoskim sredinama su kvalitetni prirodni resursi i mogućnost razvoja različitih djelatnosti u ruralnom području, potom mogućnost izvoza kroz turizam ili prodaje zbog blizine većih regionalnih tržišnih centara.

Budući da veliki broj polaznika ankete čine kolege studenti sa Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, zanimljivo je bilo istražiti razloge njihovog upisa na Poljoprivredni fakultet.

Graf 10. Razlog upisa na fakultet polaznika ankete

Izvor: anketa

Polovina ispitanika tj. 50% fakultet je upisala zbog toga što je Poljoprivredni fakultet bio njihov izbor, dok je 40% polaznika ankete fakultet upisalo iz razloga što je to bila jedina opcija koju su imali, a samo 20% pristupnika anketi fakultet je upisalo zbog toga što posjeduju OPG, što je relativno poražavajući podatak ako pogledamo Graf 4. u kojem 40% ukupnih ispitanika posjeduje OPG, što znači da polovica, iako posjeduje OPG ne vidi u tome važnost i ne upisuje fakultet iz tog razloga.

Ispitanici su stanje poljoprivrede i njezinog sektora u zadnjih 15 godina ocijenili s razmjerno niskom ocjenom 2,5 (pri čemu je ocjena 1 predstavljala loše, a 5 odlično stanje).

75% ispitanika na pitanje „Smatrate li da se premalo mladih danas zapravo bavi poljoprivredom“ odgovara sa „DA“ što je loš rezultat, dok usporedbe radi, prema podacima HUMP-a, 9% gospodarstava je mlađe od 40 godina, što je pozitivan trend. Tek 10% ispitanika odgovorilo je sa „NE“.

Od 190.000 poljoprivrednih gospodarstava, kod njih nešto više od 16.000, nositelji su mlađi od 40 godina. (Izvor: HUMP)

Mišljenja mladih u pogledu na male proizvođače na tržištu su podjeljena, pa tako 35% smatra da mali poljoprivredni proizvođači mogu opstati na tržištu, dok isti broj ispitanika, 35%, smatra da ne mogu opstati na tržištu.

Ishod provedene ankete ukazuje na to da poljoprivreda u Hrvatskoj ima nesigurnu budućnost. Mali je dio ispitanika koji pozitivno djeluje i vidi smisao u bavljenju poljoprivrednom proizvodnjom. Vidljivo je da je veći broj onih koji u poljoprivredi ne vide ono čime se u budućnosti mogu baviti i od čega si mogu osigurati primjerenu egzistenciju i primjerene uvjete za život zbog ekonomskog položaja u kojem se poljoprivreda trenutno nalazi. Sama činjenica da 40% mladih upisuje Poljoprivredni fakultet zato što nisu imali mogućnosti da izaberu neko drugo zanimanje dosta govori, dok 40% polaznika ankete od kojih su većina studenti Poljoprivrednog fakulteta ne posjeduje OPG. Rezultati ankete su zapravo slika trenutnog stanja u kojem se nalazi poljoprivreda.

5.5. Rezultat istraživanja „Društveno-ekonomske promjene u poljoprivredi i selu Dalmacije“

Prema rezultatima stavova mladih u poljoprivredi, zaposlenih i učenika u poljoprivredi rijetki su mladi u seoskim domaćinstvima Dalmacije koji su poljoprivrednici (11,9%), a broj im opada sa starošću. Oni koji su poljoprivrednici, bave se tim zanimanjem jer nisu imali druge profesionalne mogućnosti, pa i više od polovice njih namjerava i želi u budućnosti promijeniti zanimanje. Rijetki su oni koji su se stabilizirali kao poljoprivrednici i koji će osigurati sukcesiju gospodarstva. Zaposlena omladina je najbrojnija skupina, a stariji su od poljoprivrednika, višeg su obrazovanja i kvalificiranosti, a poljoprivredu nisu izabrali zbog radnih i životnih uvjeta. Od učenika nitko ne namjerava ostati na gospodarstvu, a nadpolovična većina namjerava steći više ili visoko obrazovanje. Iako psihološki privrženi rodnom kraju i primarnim grupama, zapošljavanje izvan poljoprivrede je osnovni motiv napuštanja sela. (Defilippis. J. – Seoska omladina Dalmacije o poljoprivredi).

U daljnjem istraživanju zanimali su nas čimbenici koji su utjecali na izbor poljoprivrednog zanimanja kao i stavovi poljoprivrednika o svom zanimanju.

Tablica 4. Izbor zanimanja

<i>Kojim poslom se planirate baviti u budućnosti?</i>	<i>(u%)</i>
Ostat ću u poljoprivredi	46%
Promijenit ću zanimanje	54%

Izvor: file:///C:/Users/Toni/Downloads/083_086_5%20(1).pdf

Čak više od polovine (54%) mladih poljoprivrednika namjerava promijeniti zanimanje, nezadovoljni su svojim sadašnjim zanimanjem zbog nepovoljnog ekonomskog položaja. Veliko je pitanje hoće li ti mladi moći realizirati svoje namjere. Činjenica da nemaju kvalifikacija za neko drugo zanimanje umanjuje njihove šanse. Oni su zapravo potencijalno nezaposleni dio mladih koji vrši pritisak na zapošljavanje. Drugo, njihovim eventualnim prelaskom u drugo zanimanje dalje će se smanjiti i onako mali kontingent poljoprivredne mladosti.

Kako se veći dio mladih u poljoprivredi našao u tom zanimanju stjecajem prilika, a ne svojom voljom, postavljeno je slijedeće pitanje:

Tablica 5.

<i>Neovisno o tome što je sada poljoprivrednik, kada bi mogao potpuno slobodno birati bi li izabrao neko drugo zanimanje?</i>	<i>(u%)</i>
Ne bih, ostao bih i dalje poljoprivrednik	15%
Bih, izabrao bih drugo zanimanje	85%

Izvor: file:///C:/Users/Toni/Downloads/083_086_5%20(1).pdf

Rezultati odgovora pokazuju da bi velika većina mladih u poljoprivredi (85%) mijenjala svoje zanimanje kada bi im se pružila prilika da biraju. Očito je da su oni nezadovoljni svojim zanimanjem poljoprivrednika.

5.6. Završno razmatranje istraživanja

Oba istraživanja dovode do pretpostavke da izuzetno mali udio mladih izabire poljoprivredu kao zanimanje, nasuprot velike većine koja u tom zanimanju ostaje jer nije mogla prijeći u neko drugo. Sam način „izbora“ poljoprivrednog zanimanja čini da je veći dio mladih poljoprivrednika nezadovoljan svojim zanimanjem zbog čega je to vrlo nestabilna profesionalna grupacija. Čim se ispuni minimum uvjeta nužnih za prijelaz u drugo zanimanje, ti će mladi napustiti poljoprivredu te možemo očekivati njezino daljnje osipanje.

Osnovni razlozi koji su utjecali na formiranje takvih stavova i odnosa prema poljoprivredi kao zanimanju proizlaze iz nepovoljnoga ekonomskog statusa i neizvjesne socioprofesionalne perspektive poljoprivrednika. U čitavoj našoj agrarnoj, socijalnoj i ukupnoj politici razvoja privatna poljoprivreda i poljoprivrednik neprestano su bili u inferiornom položaju.

6. Strategija razvoja hrvatske poljoprivrede

Definirajući strategiju razvitka i agrarnu politiku, valja početi od nekoliko, nespornih premisa. Prvo, kao što je poljoprivreda integralni dio ukupnog gospodarstva, tako je i strategija razvoja i agrarna politika inkorporirana u sveukupnu ekonomsku politiku. Drugo, u jednom složenom sustavu kao što je društvena zajednica ekonomsko-politički ciljevi nemaju apsolutni primat u odnosu prema drugim ciljevima razvoja. Naime, u svakom hijerarhijski povezanom sustavu postoje ciljevi višeg i nižeg ranga odnosno značenja. U vezi s tim M. Mirković je pisao: „U svakom slučaju radi se o prvenstvu čiste politike nad privredom. Narodi više cijene slobodu od ekonomskog blagostanja. Otud se i manje cijene sitne koristi sadašnjice a više se obraća pažnja trajnoj političkoj orijentaciji“.

Zbog toga strategiju razvoja i agrarnu politiku valja sagledavati u sveukupnosti ekonomske politike koja je, istodobno, samo jedna od odrednica ukupne politike društva. Agrarno-ekonomska je teorija osnova agrarno-političkog djelovanja. Naime, agrarno-ekonomska teorija otkriva i objašnjava zakonitosti razvoja poljoprivrede, a agrarna politika polazeći od tih zakonitosti, formulira dugoročne i etapne ciljeve kao i tekuće zadatke, zatim utvrđuje sredstva, instrumente i mjere ostvarivanja postavljenih ciljeva i zadataka. Pri tome je potrebno najprije utvrditi točnost teorijske osnove koja služi kao podloga u procesu donošenja agrarno-političkih odluka (Grahovac, 2000., str 288).

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju postali smo dio jedinstvenog tržišta i primjene Zajedničke poljoprivredne politike. Kako hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor sada posluje na izrazito kompetitivnom i zahtjevnom tržištu potrebno je provedbom svih elemenata poljoprivredne politike omogućiti domaćim proizvođačima hrane lakšu prilagodbu novim uvjetima poslovanja. Ulazak u Europsku uniju dogodio se u vrijeme intenzivnih priprema EU za novo programsko razdoblje 2014.-2020. koje karakterizira velika reforma Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). Kako bi se uklopili u ovu reformu, Ministarstvo poljoprivrede mora kontinuirano donositi nacionalne propise sa svrhom preuzimanja uredbi koje uređuju područja iz naše nadležnosti.¹⁴

---

¹⁴Dostupno na url: <http://www.mps.hr/UserDocsImages/strategije/2015/Godi%C5%A1nji%20plan%20rada%20Ministarstva%20poljoprivrede%20za%202015-fin.pdf>

6.1. Program Ruralnog razvoja 2014.-2020.

Ministarstvo poljoprivrede objavilo je nacrt Programa ruralnog razvoja 2014-2020. te najavilo i njegovu skoru finalizaciju, a isti će postati važeći po usvajanju od strane Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije.

Ovaj važan strateški dokument trebao bi pridonijeti razvoju hrvatske poljoprivrede i ruralnom razvoju uopće, a ujedno je i preduvjet za korištenje sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj – fonda iz kojeg će hrvatskim poduzetnicima biti dostupno nešto više od 2 milijarde eura u narednih sedam godina.

Program ruralnog razvoja 2014-2020. definira ukupno osamnaest mjera za koje se procjenjuje da će aktivirati najviše projekata. Imajući na umu velike potrebe poljoprivrednog i prerađivačkog sektora za ulaganjima i želju za razvojem ruralnih područja, Ministarstvo poljoprivrede najavilo je kako se tijekom 2014. godine planira raspisivanje natječaja za osam mjera Programa, čime bi se prebrodila ova, tzv. prijelazna godina, odnosno prelazak s pretpristupnog programa IPARD na Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

6.2. Mogućnosti za hrvatske poljoprivrednike

U ovako predviđenim okvirima Hrvatska bi trebala pronaći mjesto za svoju poljoprivredu i poljoprivrednike. Postavljamo si pitanje: s obzirom na izvjesne disproporcije u strukturi hrvatske poljoprivrede u odnosu na gospodarski razvijene članice Unije, kako otkloniti ograničenja za rast i razvoj naše poljoprivrede u kontekstu nove europske poljoprivredne politike? Prvi korak u rješavanju tog složenog problema jest ustanoviti osnovne razloge zaostajanja naše poljoprivrede. Jedan od temeljnih izazova u prilagodbi hrvatske poljoprivrede standardima ZPP-a jest u različitoj razini općenitog gospodarskog razvoja u odnosu na razvijene zapadnoeuropske ekonomije s kojima se uspoređujemo u trenutku prihvaćanja istih ciljeva. Hrvatska poljoprivreda ne pati od viškova proizvodnje; naprotiv, samodostatnost još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini i zbog toga europski model izravnih potpora, kao ni načela liberalne trgovine nije jednostavno prihvatiti u nas.

Nadalje, različite povijesne okolnosti rezultirale su time da poljoprivrednici ne predstavljaju jednaku društvenu skupinu u razvijenim zapadnoeuropskim zemljama (gdje poljoprivredno pučanstvo čini 2-3% u ukupnom, a sektor više od pola stoljeća funkcionira na industrijskim i tržišnim načelima) i u Hrvatskoj, gdje je još i danas poljoprivrednicima nejasno što se od njih i pod kojim uvjetima očekuje.

Hrvatski poljoprivrednici uglavnom ne raspolažu poduzetničkim vještinama, ekonomskim znanjima i voljom za suradnjom, udruživanjem i pokretanjem inicijativa na lokalnoj razini nužnih za uspješno korištenje modela potpore ruralnom razvitku. Ukoliko se agrarnopolitičke mjere usmjere na rješavanje ovakvih ograničenja, hrvatskim poljoprivrednicima otvaraju se nove mogućnosti u okviru ZPP-a.¹⁵

---

¹⁵Dostupno na url: http://sa.agr.hr/pdf/2011/sa2011_p0001.pdf

7. Zaključak

Republika Hrvatska je država velikih prosperiteta i mogućnosti, ali potreban je zaokret u politici društva prema poljoprivredi. Poljoprivreda u Hrvatskoj predstavlja jedan od glavnih izvora opstojnosti u vlastitoj domovini i najznačajnija je privredna djelatnost koja zapošljava veliki dio stanovništva. Jedna od okosnica razvoja poljoprivrede jesu obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja su temelj agrarnog razvoja i čine 80% svih poljoprivrednih gospodarstava. Podaci ukazuju na to da je prosječna dob vlasnika OPG-ova u Hrvatskoj 59 godina, a većina vlasnika ima završenu osnovu i srednju školu, što ukazuje na nizak stupanj obrazovanosti nositelja OPG-a. Danas se obrazovanje i cjeloživotno učenje smatraju glavnim temeljima razvoja i moderniziranja poljoprivrede kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. Velika prepreka razvoju poljoprivrede u Hrvatskoj danas je ta što mladi obrazovani ljudi ili odlaze iz države u potrazi za boljim životom, ili u poljoprivredi ne vide ono čime se kroz život mogu i žele baviti, a na to ukazuju podaci provedenog istraživanja u krugu studenata Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku. Samo 40% ispitanika ankete koju su sudenti Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku posjeduju OPG, a niskih 20% fakultet je upisalo zbog toga što se želi baviti poljoprivredom, dok je većina u poljoprivredi zbog toga što nisu imali drugu mogućnost izbora. Usporedno sa anketom istražili smo i mišljenja u drugim sredinama, pa tako u Dalmaciji 85% mladih poljoprivrednika kada bih mogli potpuno slobodno birati izabrali bi drugo zanimanje. Osnovni razlozi koji su doveli do formiranja ovakvih stavova mladih jesu loš ekonomski status i neizvjesna budućnost.

Za rast hrvatske poljoprivrede potrebno je očuvati poljoprivrednu tradiciju i kulturu, usmjeriti proizvodnju prema obrazovanju i modernizaciji, a na mladima je da te naše vrijednosti prepoznaju i očuvaju za budućnost. Hrvatska poljoprivreda ima budućnost, ali neizvjesnu budućnost.

8. Popis literature

Knjige:

1. Grahovac, P. (2000.): Razvitak poljoprivrede u Hrvatskoj., Zagreb
2. Družić, I. (2003.): Hrvatski gospodarski razvoj., Zagreb

Jednica s interneta:

1. Državni zavod za statistiku. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2014/sljh2014.pdf 25.7.2015
2. Portal „agrokлуб“. <http://www.agroklub.com/> 25.7.2015
3. Ministarstvo gospodarstva. Osnovni pokazatelji 2014. <http://www.mingo.hr/page/rh-osnovni-pokazatelji> 25.7.2015
4. Zakon o poljoprivredi. <http://www.zakon.hr/z/232/Zakon-o-poljoprivredi> 25.7.2015
5. Orkis.hr. <http://www.orkis.hr/Obiteljsko-poljoprivredno-gospodarstvo> 25.7.2015
6. Hrvatska gospodarska komora. <http://www.hgk.hr/> 25.7.2015
7. Ekomreža.org. <http://www.ekomreza.org/tag/opg/657> 25.7.2015
8. Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika. <http://www.hump.hr/> 28.8.2015
9. Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. http://www.mps.hr/ipard/UserDocsImages/Postpristupno%20razdoblje%20%20EAFRD/PRR%202014-2020%20finalna%20ina%C4%8Dica%20HR/PRR%20RH%202014-2020_v1.4_finalna%20ina%C4%8Dica.pdf 28.8.2015
10. Savjetodavna služba. <http://www.savjetodavna.hr/> 28.8.2015
11. Republika Hrvatska, Ministarstvo poljoprivrede. <http://www.mps.hr/UserDocsImages/strategije/2015/Godi%C5%A1nji%20plan%20rada%20Ministarstva%20poljoprivrede%20za%202015-fin.pdf> 28.8.2015
12. Optimistički pogled na ulazak u EU. http://sa.agr.hr/pdf/2011/sa2011_p0001.pdf 28.8.2015

9. Sažetak

U radu je prikazano stanje poljoprivrede Republike Hrvatske kroz njene najbitnije čimbenike, a to su makroekonomski pokazatelji u poljoprivredi i poljoprivrednoj proizvodnji, te obiteljska poljoprivredna gospodarstva i njihova važnost za razvoj. Kroz provedenu anketu ispitano je mišljenje mladih ljudi, poljoprivrednika/studenata Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku o poljoprivredi. Dobiveni rezultati upućuju na to da mladi sve više „bježe“ iz poljoprivrednog zanimanja zbog trenutno lošeg ekonomske stanja koje prati poljoprivredu. Razvoj hrvatske poljoprivrede leži u modernizaciji, usavršavanju i obrazovanju, a na mladima je da to u budućnosti provode. Hoće li doći do poboljšanja i zaokreta u pogledu mladih prema poljoprivredi pokazat će budućnost.

Ključne riječi: razvoj poljoprivrede, obrazovanje, mladi

10. Summary

This paper shows the state of agriculture of Republic of Croatia through its most important factors, which are macroeconomic indicators in agriculture and agricultural production and family farms and their importance for development. Through the conducted survey the opinion of students/agricultural producers about agriculture of the Faculty of Agriculture in Osijek has been examined. Given results indicate that the youth is „running away“ from agriculture due to a poor current state which follows agriculture. Development of Croatian agriculture lies in modernization, improvement and education, and the youth's task is to carry that out in the future. The future is going to show if it will come to an improvement and a twist regarding the youth's point of view towards agriculture.

Key words: agricultural development, education, youth

11. Popis tablica:

Tablica 1. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda po godinama 2010.-2014.	5
Tablica 2. Poljoprivredna gospodarstva, stanje 1.lipnja 2010.	8
Tablica 3. Dobna i spolna struktura polaznika ankete	16
Tablica 4. Istraživanje – mladi Dalmacije	20
Tablica 5. Istraživanje – mladi Dalmacije	21

12. Popis grafikona

Graf 1. Poljoprivredne površine po kategorijama korištenja	2
Graf 2. Realna stopa rasta BDP-a	4
Graf 3. Spolna struktura nositelja OPG-a	10
Graf 4. Dobne skupine i količina zemlje u obradi	10
Graf 5. Dobne skupine i količina zemlje u obradi	11
Graf 6. Ukupan broj ispitanika koji posjeduju/ne posjeduju OPG	16
Graf 7. Broj ispitanika koji planiraju/ ne planiraju baviti se poljoprivredom	17
Graf 8. Razlozi lošeg stanja i osnovni problemi u poljoprivredi prema mišljenju ispitanika	17
Graf 9. Razlozi dobrog stanja u poljoprivredi prema mišljenju ispitanika	18
Graf 10. Razlog upisa na fakultet polaznika ankete	18

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište J. J. Strossmayera

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Završni rad

SEGMENTACIJA STAVOVA MLADIH U POLJOPRIVREDI REPUBLIKE HRVATSKE

SEGMENTATION OF YOUTH'S ATTITUDES IN CROATIAN AGRICULTURE

Antonio Dumančić

Zaključak: U radu je prikazano stanje poljoprivrede Republike Hrvatske kroz njene najbitnije čimbenike, a to su makroekonomske pokazatelji u poljoprivredi i poljoprivrednoj proizvodnji, te obiteljska poljoprivredna gospodarstva i njihova važnost za razvoj. Kroz provedenu anketu ispitan je svat mladih ljudi, poljoprivrednika/studenata Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku o poljoprivredi. Dobiveni rezultati upućuju na to da mladi sve više „bježe“ iz poljoprivrednog zanimanja zbog trenutno lošeg ekonomske stanja koje prati poljoprivredu. Razvoj hrvatske poljoprivrede leži u modernizaciji, usavršavanju i obrazovanju, a na mladima je da to u budućnosti provode. Hoće li doći do poboljšanja i zaokreta u pogledu mladih prema poljoprivredi pokazat će budućnost.

Ključne riječi: razvoj poljoprivrede, obrazovanje, mladi

Summary: This paper shows the state of agriculture of Republic of Croatia through its most important factors, which are macroeconomic indicators in agriculture and agricultural production and family farms and their importance for development. Through THE conducted survey the opinion of students/agricultural producers about agriculture of the Faculty of Agriculture in Osijek has been examined. Given results indicate that the youth is „running away“ from agriculture due to a poor current state which follows agriculture. Development of Croatian agriculture lies in modernization, improvement and education, and the youth's task is to carry that out in the future. The future is going to show if it will come to an improvement and a twist regarding the youth's point of view towards agriculture.

Key words: agricultural development, education, youth

Datum obrane: